

Vogelwaarnemingen – Regio Zuid Antwerpen november 2015 - januari 2016

Luc Van Schoor

Gedurende deze periode werden in totaal 3147 vogelwaarnemingen ingevoerd door 99 vogelliefhebbers en liefhebsters. Onder de waarnemers waren Tim Vochten, Wout Van Assche en Peter Bastiaensen de koplopers met respectievelijk 501, 300 en 209 waarnemingen, Door het zachte weer - uitgezonderd een weekje met vrieskou midden januari - kwamen maar weinig echte wintergasten naar onze streken afgezakt.

Uit de veelheid van gegevens selecteerden we weer de belangrijkste soorten en aantallen die in de regio Antwerpen Zuid werden waargenomen. We beperkten onze keuze tot een 25-tal soorten. Voor een overzicht van alle dagelijks ingevoerde vogelwaarnemingen verwijzen we je naar de ARDEA website <http://www.hobokensepolder.be/vwg-ardea/waarnemingen.html>.

Voer verder je waarnemingen in op [waarnemingen.be](http://www.waarnemingen.be) zodat ze niet verloren gaan. Alvast bedankt voor de moeite. Vogelwerkgroep ARDEA ziet je graag terug op haar voegeexcursies in binnen-en buitenland. We wensen je een vogelrijke lente!

Soortenbespreking:

Fuut komt tijdens het najaar en winter op de Forten V, VI en VIII voor, maar blijkbaar niet op Fort VII.

Een **grote zilverreiger** werd tussen

5/12 en 6/1 3x waargenomen in de Hobokense Polder. Mogelijk betrof het dezelfde vogel die voedsel kwam zoeken in het Broekskot (DJ, KDL, KS).

Pijlstaart was in de ARDEA-regio alleen present op Aquafin-Antwerpen Zuid, met een maximum van 17 exx op 20/12 (PB).

Mandarijneend was aanwezig op 3 Fortgrachten. Op Fort VI-Wilrijk vanaf 3/11 tot 6/12 met eerst 2 man + 1 wijfje en later nog 1 man (SB, P B, JS). Op Fort V-Edegem van 22/12 tot 28/1 oplopend van 4 exx tot 11 exx (PBe, MH, WVA, KDL), Fort VII-Wilrijk van 16 tot 28/1 1 man (AP, LVS, KDL), Golf Cleydael-Aartselaar 5 exx op 23/11 (PH).

Grote zaagbek is in onze regio een schaarse wintergast die niet jaarlijks voorkomt en meestal alleen opduikt bij vorstperiodes. Zo ook deze winter met 1 tot 2 mannetjes tussen 10/1 en 15/1 op Fort V-Edegem (GM, LOS, MH en WVA). 1 mannetje tussen 17/1 en 26/1 Fort VI-Wilrijk (HBe, TV, WVA). 1 man op 16/1 Fort VII-Wilrijk (ANP).

Op 23/1 pleisterde een wijfje **nonnetje** op Fort VI-Wilrijk (TV).

Op 12/1 vloog er een groep van 80 **toendrarietganzen** over Hove (JD).

op Noordelijk Eiland-Wintam, groepjes tot 15 kleine zwanen aanwezig.

Watersnippen waren te zien in Groen Neerland-Wilrijk, 1 ex. op 6/11, 2 exx op 6/12 en 1 ex. op 20/12 (JS en LS), in Hobokense Polder 1 ex. op 13/12, 3 exx, op 23/12 en 12 exx. op 17/1 (DJ, KS), in Fort VII-Wilrijk 3 exx op 19/1 (AW), en op Aquafin-Antwerpen Zuid 1 ex. op 21/1 (PB).

Houtsnippen waren gedurende de ganse periode aanwezig in de ARDEA-regio. Een verkeerslactoffer werd aangetroffen op 10/11 langs de Krijgsbaan-Schoonselhof (ES en NS). Een tweede dode vogel lag op 17/11 op de middenberm van de Prins Boudewijnlaan te Edegem (SL) vermoedelijk hetzelfde exemplaar dat 3 dagen eerder in de buurt tegen een garagepoort vloog en bij benadering terug opvloog (LJ). Voorts werden er opvliegende houtsnippen waargenomen in volgende gebieden: Fort VII-Wilrijk 1 x 1 ex. (AW, KM). Aquafin-Antwerpen Zuid 2 x 1 ex (PB), Muisenbos/Hove 2 exx (SVB), Hobokense Polder 1 x 1 ex. en op 24/1 3 exx op verschillende plaatsen (WM en DJ).

In november werd **witgat** meermaals waargenomen in de Hobokense Polder (DJ, BM)

Op 23 jan. vloog een **zwartkopmeeuw** over Campus Drie Eiken-Wilrijk. (TV) Dit is een vroege waarneming van deze soort die langs de NW kust van Frankrijk overwintert

Een **kerkuil** werd als verkeerslactoffer gevonden op 5/12 langs de Geleegweg-Wilrijk (MM) en een actieve vogel was te zien langs de Zinkval-Aartselaar op 14/12 (KDK).

Bosuil was gedurende de ganse periode present in volgende gebieden: Kelteneuvel-Edegem (WS) Steytleinckpark-Wilrijk (RV, SL en SB), Fort V-Edegem (WVA), Hof ter Linden-

Mandarijneend - Foto: Kathy De Lange

Edegem (WVA, LJ), Fort VI-Wilrijk (KL, STr, JE), Hobokense Polder (DJ).

De **ijsvogel** doet het goed en was in vrijwel alle waterbiotopen terug te vinden, tuinvijvertjes inbegrepen. De 38 ingevoerde waarnemingen situeren zich in volgende gebieden: Groen Neerland-Wilrijk (RL, LS, JS) Hobokense Polder (STr, EDS, BM, JP, DJ, KS, GD), Fort V-Edegem (WVA, LOS). Fort VI-Wilrijk (SB, STr, TV). Fort VII-Wilrijk (AP). Fort VIII-Hoboken (GM), Schoonselhof-Antwerpen (ALP, NS, KDL). Vijver UZA-Edegem (WVA). Campus Drie Eiken-Wilrijk (WK), Vijver Polderstad-Hoboken (KF) en foeragerend in vijvertjes van private tuinen: Eglantier-Hove (SVA), Appelkant-Hove waar een ijsvogel een salamander ving (SVB).

Halsbandparkieten werden gedurende de ganse periode in klein aantal (1 tot 5 exx) waargenomen in de Zuidelijke rand van Antwerpen, voornamelijk op de volgende plaatsen: Park Den Brandt en omgeving (JVw, JC, PBI). Hof Van Mols-Wilrijk (GC), Campus Drie Eiken-Wilrijk (LB), Groen Neerland-Wilrijk (WVA) Middelheim-Antwerpen (JVw) Pius X-Kiel (MVR), Laarstraat-Wilrijk (MM), in of rond het Kielpark (TV, WDR, SB) waar op 24/1 35 exx werden geteld op de gekende slaappleats (WM).

De **kleine bonte specht** was op 3 plaatsen aanwezig: Fort VII-Wilrijk, een wijfje op 25/11 (AW, LW), Hobokense Polder op 1/12, 9/1 en 20/1 (PB, DJ, JP), Fort VI-Wilrijk op 23/1 (TV). Onze kleinste specht laat zich niet zo veel horen en zit meestal hoog in de bomen, zodat hij weinig wordt waargenomen.

Tijdens een slaappleatstelling op 24 jan. werden in de Hobokense Polder op 4 verschillende plaatsen in totaal min. 65 **waterpiepers** geteld, maar vermoedelijk is dit aantal onderschat (LVS) Zie verder het volledig verslag.

Een roepende **matkop** was op 29/12 en 17/1 te horen langs de oude spoorweg in de Hobokense Polder

(BM). Deze schaars geworden mees komt blijkbaar elders in de regio niet meer voor.

Op 13/1 riep meermaals een **Cetti's zanger** nabij de toegang Hobokense Polder/Naftaweg (DJ).

Nooit eerder was een invasie van **goudhaantjes** zo omvangrijk als het voorbije najaar. Dat was ook te merken in de ARDEA-regio met aantallen die soms opliepen tot 15 exx. Fort V-Edegem op 5/12 (WVA) Eerder op 12/10 vlogen 14 exx langs trektelpost Hobokense Polder (LVS). In het najaar zakken ook noordelijke en oostelijke goudhaantjes naar onze streken, vooral wanneer ze in hun hun streek te kampen hebben met voedseltekorten. In het voorbije najaar was die toestroom extreem met tot 800 meldingen per dag - normaal ca 100/dag. (Gerald Driessens/sic natuurbericht op 16/11/2015 - Natuurpunt).

Vuurgoudhaantjes werden gedurende de hele periode gezien. Het betrof meestal 1 ex tot max 6 exx. In Park Den Brandt-Antwerpen (JVw), Campus Drie Eiken-Wilrijk (SB), Middelheimpark-Antwerpen (PV), Fort V-Edegem (WVA en SB), Fort VI-Wilrijk (WVA, STr, TV en RV), Fort VII-Wilrijk (NS), Hobokense Polder (JP), Polderstad-Hoboken (GB), UIA Groenenborger (TV, JE), Kerkplein Elsdonk-Edegem (SB).

Er werden 2 waarnemingen van **appelvink** ingevoerd. Beide in het gebied Fort VI, Campus Drie Eiken te Wilrijk waar deze soort al meerdere keren te zien was. 2 ex ter plaatse op 7/11 (RV) 1 roepend op 6/1 (SB).

Tussen 8/11 en 11/12 werden slechts 5 x een solitaire **barmsijs** spec. waargenomen langs de Oude Spoor-

Ijsvogel - Foto: Guy Borremans

wegberm grens Wilrijk-Berchem (WDR, SB). Hobokense Polder (DJ), Elsdonk-Edegem (SB), Uilenbos-Hove (SVB) en Hof ter Linden-Edegem (LJ). Een foeragerende **kleine barmsijs** werd op 2/12 gespot bij Middelheim-Antwerpen (TV)

Goudvink was een schaarse gast met slechts 2 ingezonden waarnemingen, 1 ex. op 19/11 Edegemsesteenweg-Wilrijk (JSc) 1 man en 2 wijfjes op 17/1 Hobokense Polder (DJ). Deze soort verkiest meestal gemengde bosgebieden met dichte onderbegroeiing waardoor hij in de Kempen regelmatig als wintergast voorkomt dan in het Antwerpse.

Onzekere waarnemingen:

De ingevoerde waarneming van 2 zeearenden op 26/12 in de Hobokense Polder (IS) werd niet weerhouden vanwege de beschrijving van de vogels. die er op wijst dat het waarschijnlijk 2 buizerds betrof. Mogelijke witkopstaartmezen werden gezien op Fort VI-Wilrijk (RV) en nabij de Jachtclub-Hoboken (JP). De determinatie werd door de waarnemers op "onzeker" gezet omdat niet kon worden uitgesloten dat het om witkoppige staartmezen ging. Witkopstaartmezen verschillen van Witkoppige staartmezen door hun zuivere witte kop en spierwitte kop en zeer wollig voorkomen. Deze ondersoort is afkomstig van Oost-Europa en wordt in het najaar soms in kleine aantal gezien in onze streken. Op 7/1 werd een mogelijke Humes bladkoning waargenomen in een

smalle rietkraag langs de Scheldedijk-Hobokense Polder. Kenmerken: een kleine phylloscopus met duidelijke lichte vleugelstreep. Omdat de kop niet goed werd waargenomen en de vogel zwijgzaam bleef, werd de waarneming op "onzeker" gezet (DS) De mogelijke dwaalgast werd nadien niet meer teruggevonden.

Waarnemers:

ALP Alain Pieters
 AS Anita Piessens
 AW Arthur Wuyts
 BM Bert Mertens
 DS Dan Sloodmaekers
 DJ Danny Jonckheere
 DVD Dirk Van Dorpe
 ES Eddy Schild
 EDS Edith Swerts
 GC G. Corens
 GD Gert Devolder
 GM Gunther Moens
 GB Guy Borremans
 HB Hugo Bender
 IS Ine Sommen
 JSc Jan Scholliers
 JVw Jan Vanwijnsberghe
 JP Joachim Pintens
 JC Johan Claessens
 JE Joris Elst
 JVR Joris Van Reusel
 JS Jos Simons
 JD Julien Dua
 KDK Kris De Keersmaecker
 KF K. Fivez
 KM Karel Matthys
 KL Kathleen Leemans
 KDL Kathy De Lange
 KS Koen Schelkens
 LJ Leo Janssen
 LS Lieve Simons
 LOS Louis Schramme
 LVS Luc Van Schoor
 LW Luc Weytjens
 LB Ludo Benoy
 MM Maarten Mortier
 MH Marc Hofman
 ML Marnix Lefranc
 MVR Mauro Van Reusel
 NS Niels Schild
 PBe Paul Bender
 PB Peter Bastiaensen
 PF Peter Hofman
 PVE Peter Van Elsacker
 PBI Pierre Blockx
 PVE Pieter Vervloet
 RV Robin Vermeylen
 RL Rudy Leemans
 SL Sebastien Leys

STr Simon Trenson
 SVA Sofie Van den Audenaerde
 ST Stefaan Thiers
 SVB Steven Van den Bussche
 SB Stijn Baeten
 TV Tim Vochten
 WM Wim Mertens
 WS Wim Stappers
 WDR Wout De Rouck
 WK Wouter Knaepen
 WVA Wouter Van Assche

Waterpieper - slaaplaatsstelling Hobokense Polder

24/1/2016: 16u15 tot 17u30 zonsondergang: 17u18

Er werd geteld op 3 plaatsen: Groot Rietveld - waarnemers: Luc Van Schoor, Maarten Mortier Naftaweg -waarnemers: Guy Borremans en Joris Van Reusel Barberven Reigershoek- waarnemers: Danny Jonckheere en Wim Mertens).

Groot Rietveld

De eerste waterpiepers (5 à 6 exx) werden waargenomen vanaf 16u43, de laatste om 17u15. In totaal telden we 57 exx maar het is mogelijk dat sommige rondtoerende vogels werden dubbel geteld. Alle waterpiepers kwamen toe vanuit Noord tot Noord Oost richting en de meeste vlogen verder richting Oost (Metaalstraat/Naftaweg) naar de vermoedelijke slaapplaats. 3 exx vlogen in Z-richting verder (Reigershoek?). Slechts 1 ex. steek neer in het Groot Rietveld. Andere waarnemingen 3 roepposten waterral en 1 rietgors.

Naftaweg:

De waterpiepers die vanaf 16u50 vanuit NW richting kwamen aangevlogen gingen in eerste instantie in de populierenrij aan de Naftaweg zitten. Vanaf deze voorverzamelplaats zochten de 32 à 33 exx tot 17u15 de rietkraag op langs de

gracht Naftaweg tussen de waarnemingsplaats en de Metaalstraat. Een 15-tal exx vlogen verder richting ZW. Ter plaatse ook 1 roepende waterral.

Op 25/1 maakte Guy Borremans foto's van de waterpiepers in de populierenrij langs de Naftaweg. Tussen 17u en 17u08 telde hij een 40-tal exx waarvan de meesten richting slaapplaats Metaalstraat vlogen. Barberven Reigershoek Tussen 16u38 en 17u10 werden in totaal 41 waterpiepers geteld die bijna uitsluitend in de bomen gingen zitten. Vermits ze regelmatig rondvlogen was er mogelijk sprake van dubbeltellingen. Wellicht geeft de telling van 23 exx die tegelijkertijd in de bomen te zien waren een juist beeld van het aantal. Andere waarnemingen: rietgors 3 exx, 1 invallende watersnip en 3 roepende waterrallen.

Ruiterplas: 2 ex. Dit betrof een losse waarneming en dus geen telling, (Bert Mertens tijdens een excursie).

Commentaar:

Doordat er naast de rondvliegende waterpiepers maar een deel van de invallende vogels werden waargenomen was het moeilijk om een juist aantal vast te stellen. Het gaat vrijwel zeker om min. 65 vogels, maar mogelijk waren het er meer. Tot en met de winter 2012-2013 leek het erop dat het Groot Rietveld, bij gebrek aan tellingen elders, de enige slaapplaats was binnen de Hobokense Polder met nog 77 exx op 13/2/2013. De winter 2013-2014 bracht echter een verschuiving aan het licht. De telling van 29/12 bij de slaapplaats Groot Rietveld leverde 27 waterpiepers op, waarvan er

Kleine zwanen - Foto: Joachim Pintens

Goudvink - Foto: Julien Dua

potentiële slaappleaatsen (=rietvelden) werd geteld ligt het werkelijke aantal waterpiepers mogelijk hoger. Tot de winter 2012-2013 kwamen de waterpiepers uit ZW richting langs de Schelde aangevlogen. Dit leidde tot de veronderstelling dat ze mogelijk overdag foerageerden in de Polder van Bazel-Kruike.

vliegroue niet meer van tel is. Blijft de vraag vanaf waar de piepers tijdens de telling van 24 jan. vanuit NW richting kwamen aangevlogen. Langs de Burchtse Weel en andere gebieden op Linkeroever werd de soort op waarnemingen.be niet ingegeven. De dichtst bijgelegen gebieden waar waterpiepers gedurende de voorbije winter regelmatig overdag foerageerden zijn Doel Polder met max 52 exx op 17/1 (Wim Van Den Bossche) en Oude Arenberg Polder-Kieldrecht met max 68 exx op 13/1 (Kenny Hessel). Het lijkt ongelooftwaardig dat deze vogels met geschikte slaappleaatsen in de buurt als bv het Groot Rietveld te Kallo, de dagelijkse verplaatsingen naar Hobokense Polder maken.

slechts 19 ter plaatse invielen (LVS). Op 30/12 werden er minimum 19 exx geteld op een slaappleaats langs de Naftaweg ingang wandelpad Metaalstraat (BM) en op 1/1/2014 nog eens 15 exx op het Barberven/Reigershoek (BM). Het leek erop dat de kleinere aantallen op het Groot Rietveld eerder met een verspreiding van de vogels in het gebied te maken had dan met een daling van de populatie.

De recentste telling van 24/1/2016 met min. 65 exx op minstens 4 verschillende slaappleaatsen bevestigt deze stelling. Gezien er niet op alle

Uit de laatste telling blijkt dat de aanvliegroue nu NW tot Noord gericht is.

De voorbije winter werd er in de Bazelse Polder voor het eerst een slaappleaats van waterpieper vastgesteld met max. 48 exx. (zie verder lijst slaappleaatsen in Vlaanderen). Mogelijk is dit de reden waarom de ZW aan-

Waterpieper - Foto: J. Schwiebbe

Waterpieper-slaappleaatsen in Vlaanderen van 2014 tot 2016:

Slaappleaatsen van waterpiepers zijn vrij schaars in Vlaanderen. We zetten de belangrijkste tijdens de laatste drie jaar even op een rijtje:

PLAATS	MAX. AANTAL	DATUM	WAARNEMERS
Paddenbroek Berchem (O-Vlaanderen)	126 exx	22/2/2015	Thijs Lietaer
Centraal Rietveld en plassen - Ruien	110 exx	22/2/2015	Yann Feryn, Jacques Vanheuerswyn Paul Vandenbulcke
Groot Broek Sint Agatha Rode	87 exx	28/3/2015	Luc Hendrickx
De Gavers - Harelbeke	80 exx	13/1/2015	Christoph Wintein
Groot Rietveld Hobokense Polder	77 exx	13/2/2013	Luc Van Schoor
Domein Bokrijk/Genk	68 exx	2/2/2014	Peter Gabriels
Buylers Meersen - Lokeren	64 exx	17/3/2014	Joris Everaert
Doode Bemde - Neeryse	60 exx	27/10/2015	Steven Keteleer
Bonte Os - Deerlijk	58 exx	24/1/2015	Yann Feryn, Carlos Van de Giste
Bazelse Polder - Bazel	48 exx	24/11/2015	Wouter Van Gassche
Broek Denayer - Klein Willebroek	36 exx	5/11/2015	Kris De Keersmaeker
Het Trichelbroek - Veerle	35 exx	4/12/2014	Herman Berghmans

Voor meer info, opmerkingen of vragen over dit verslag neem gerust contact met Luc Van Schoor e-mail luc.vanschoor@scarlet.be